

[Był u mnie ktoś]

STANISŁAW WYSPIAŃSKI

[Był u mnie ktoś¹]

Był u mnie ktoś, *direkt von Wien*²,
z Galicji³ jednak rodem,
zachęcał, bym szedł śmieiej — *hin*⁴
utartym — szerszym chodem...

*Ein Mann von pleine Intelligenz*⁵,
*aux traits d'un*⁶ *Hofschauspieler*⁷,
radził, bym kiedy skończył też
*den Dimitri von Schiller*⁸.

Teatr

To może być genialna rzecz,
ogromne mieć znaczenie;
w Burgu⁹ protekcję przyrzekł dać,
bym ujrzał to na scenie.

Obym proroczo sprawić mógł,
*im breiten Kreis Sie schaffen!*¹⁰
Tantieme werden haben Sie,
*ganz Wien wird auf Euch gaffen!*¹¹

*Das Thema andern sollen Sie!*¹²
w ogólno-ludzkim pędzie,
*so was wie Sudermann*¹³, *wie Bahr*¹⁴¹⁵ —
by grane było wszędzie.

Twórczość

¹*Był u mnie ktoś* — z listu do p. Adama Chmiela [żyjącego w latach 1865–1934 historyka i archiwisty, przyjaciela Stanisława Wyspiańskiego — red. WL.], pisanego z Bad-Hall [uzdrowiska w Austrii — red. WL.] w sierpniu 1904 r. pod wrażeniem rozmowy, mianej we Wiedniu z jakimś literatem niemieckim; ogłosił drukiem „Czas” w nrze 296 z 24 grudnia 1907 r. [przypis redakcyjny]

²*direkt von Wien* (niem.) — prosto z Wiednia. [przypis edytorski]

³*Galicja* — ziemię dawnej Rzeczypospolitej pozostające w latach 1772–1918 pod zaborem austriackim. [przypis edytorski]

⁴*hin* (niem.) — w tamtą stronę, tam. [przypis edytorski]

⁵*Ein Mann von pleine Intelligenz* (niem. i z fr. *plein, pleine*: pełny, pełna) — człowiek o pełnej inteligencji; człowiek pełny inteligencji. [przypis edytorski]

⁶*aux traits d'un* (fr.) — o cechach, mający cechy. [przypis edytorski]

⁷*Hofschauspieler* (niem.) — nadworny aktor. [przypis edytorski]

⁸*den Dimitri von Schiller* (niem.) — Dymitra [pióra] Schillera; *Dymitr, Demetrius*, nieukończona sztuka Friedricha Schillera, niemieckiego poety i dramaturga. [przypis edytorski]

⁹*Burg* — Burgtheater; założony w 1741 r. teatr w Wiedniu, w XIX w. uznawany za jeden z najlepszych w Europie. [przypis edytorski]

¹⁰*im breiten Kreis Sie schaffen!* (niem.) — powiedzie się panu w szerokich kręgach! [przypis edytorski]

¹¹*Tantieme werden haben Sie, ganz Wien wird auf Euch gaffen!* (niem.) — Będzie pan dostawał tantiemy, cały Wiedeń będzie się na pana gapił! [przypis edytorski]

¹²*Das Thema andern sollen Sie* (niem.) — powinien pan zmienić temat. [przypis edytorski]

¹³*Sudermann, Hermann* (1857–1928) — niemiecki dramaturg i powieściopisarz; jego sztuki łączyły naturalizm z cechami francuskiego dramatu mieszczańskiego. [przypis edytorski]

¹⁴*Bahr, Hermann* (1863–1934) — austriacki dramaturg, krytyk literacki i autor opowiadań; w swojej twórczości przechodził przez różne etapy, m.in. naturalizm, symbolizm i ekspresjonizm. Uważa się, że jako pierwszy odniósł termin modernizm do literatury. [przypis edytorski]

¹⁵*so was wie Sudermann, wie Bahr* (niem.) — coś jak Sudermann, jak Bahr. [przypis edytorski]

Obiecał mnie tłumaczyć też
*für Reclam — Bibliothek*¹⁶,
bym wyszedł raz za koło to
krakowskie — *wo ich stecke*¹⁷.

Sława

Bym w nowym dziele zawarł ból
ludzkości, ten ból wieczny,
bym zdobył *Dramas-Ebrenstubl*¹⁸,
bo stempel to konieczny.

Koniecznie chciał posadzić mnie
na tronie mej próżności
i czytał mi artykuł swój,
gdzie spisał był różności.

Próżność

Dobrze jest czasem lekcję wziąć;
każdy się dudek¹⁹ przyda.
Osy — trza żądłem osy ciąć...
beim Fabren nach Kolchida^{20,21}.

---

¹⁶*für Reclam — Bibliothek* (z niem.) — Reclam: wydawnictwo niemieckie; Reclam-Bibliothek, właśc. „Reclams Universal-Bibliothek”: popularna wówczas wysokonakładowa seria wydawnicza obejmująca wybitne dzieła literatury światowej, w formacie broszurowym i niskiej cenie. [przypis edytorski]

¹⁷*wo ich stecke* (niem.) — gdzie tkwię. [przypis edytorski]

¹⁸*Dramas-Ebrenstubl* (niem.) — honorowe miejsce w teatrze, wśród dramatopisarzy. [przypis edytorski]

¹⁹*dudek* — tu: głupiec. [przypis edytorski]

²⁰*Kolchida* — kraina historyczna położona na południowo-wschodnim wybrzeżu Morza Czarnego. [przypis edytorski]

²¹*beim Fabren nach Kolchida* (niem.) — podczas podróży do Kolchidy. [przypis edytorski]

Wszystkie zasoby Wolnych Lektur możesz swobodnie wykorzystywać, publikować i rozpowszechniać pod warunkiem zachowania warunków licencji i zgodnie z Zasadami wykorzystania Wolnych Lektur.

Ten utwór jest w domenie publicznej.

Wszystkie materiały dodatkowe (przypisy, motywy literackie) są udostępnione na Licencji Wolnej Sztuki 1.3. Fundacja Wolne Lektury zastrzega sobie prawa do wydania krytycznego zgodnie z art. Art.99(2) Ustawy o prawach autorskich i prawach pokrewnych. Wykorzystując zasoby z Wolnych Lektur, należy pamiętać o zapisach licencji oraz zasadach, które spisaaliśmy w Zasadach wykorzystania Wolnych Lektur. Zapoznaj się z nimi, zanim udostępnisz dalej nasze książki.

E-book można pobrać ze strony: <http://wolnelektury.pl/katalog/lektura/wyspiański-był-u-mnie-ktos/>

Tekst opracowany na podstawie: Stanisław Wyspiański, Pisma posmiertne, II. Wiersze, fragmenty dramatyczne, uwagi, Kraków 1910.

Wydawca: Fundacja Nowoczesna Polska

Publikacja zrealizowana w ramach projektu Wolne Lektury (<http://wolnelektury.pl>). Reprodukacja cyfrowa wykonana przez fundację Nowoczesna Polska z egzemplarza pochodzącego ze zbiorów Elizy Hetkowskiej. Utwór powstał w ramach „Planu współpracy z Polonią i Polakami za granicą w 2014 roku” realizowanego za pośrednictwem MSZ w roku 2014. Zezwała się na dowolne wykorzystanie utworu, pod warunkiem zachowania ww. informacji, w tym informacji o stosowanej licencji, o posiadaczach praw oraz o „Planie współpracy z Polonią i Polakami za granicą w 2014 r.”.

Opracowanie redakcyjne i przypisy: Katarzyna Dug, Marta Niedziałkowska, Paulina Choromańska.

Wesprzyj Wolne Lektury!

Wolne Lektury to projekt fundacji Wolne Lektury – organizacji pożytku publicznego działającej na rzecz wolności korzystania z dóbr kultury.

Co roku do domeny publicznej przechodzi twórczość kolejnych autorów. Dzięki Twojemu wsparciu będziemy je mogli udostępnić wszystkim bezpłatnie.

Jak możesz pomóc?

Przekaż 1,5% podatku na rozwój Wolnych Lektur: Fundacja Wolne Lektury, KRS 0000070056.

Wspieraj Wolne Lektury i pomóż nam rozwijać bibliotekę.

Przekaż darowiznę na konto: [szczegóły na stronie Fundacji](#).